1938 ий 3 октябрь № 88 (472) Акше 5 ыр.

8-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

ВЛКСМ ЦК пленумын решенийжым большевистски шукташ

Пел тылзе утла ончыч ВЛКСМ Центральный Комитетын VI пленумжо эртен. Пленум ялыште комсомолын пашажым саемдыме нерген, комсомолышу гыч пурышо-шамыч дене пашам ыштыме нерген да комсомольский билетым ваштылтыме нерген вопрос-шамычым лончылен.

Коммунистический партийын вуйлатымыж дене Ленинско-Сталинский комсомол комсомолышто калык тушман ваштареш кучедалмыже дене шке радамжым ятыр кугемден. ВЛКСМ радамыш миллионат пелэ утла ончыл советский молодежь-шамыч пуреныт. Тиде—воспитательный пашам эше чот виянгдышашым, тудым идейне-политический кӱкшытыш шындышашым требоватла. Но южо комсомольский организаций шамыч тиде истиным алят умлен шуктен огытыл. Шукерте огыл пурышо комсомолец-шамыч дек ятыр организацийлаште формально бюрократический, бездушный отношений улмым ВЛКСМ ЦК-н пленумжо раш ончыктен.

ВЛКСМ Центральный Комитетын пленумжо комсомолыш шукерте огыл пурышо-шамычым активный илышыш, профсоюзлаште моло добровольный организацийлаште активный общественно - политический пашаш шупшаш чыла комсомольский организаций-шамычым обязатлен. Комсомольский руководитель-шамыч тидым пеш пеҥгыдын ушыш налашышт да новичек-шамыч дене пашам вожгычак саемдашышт кӱлеш.

Ялыште комсомольский паша, сайын ышташ чыла условий улмо ӱмбачак, путырак начар кая. Умлаш кӱлеш, социализмын сеҥгымыж дене колхозный ялын тӱсыжӧ йӧршын ваштылтын, колхозный крестьянствын материальный ден культурный положенийже саемын.

Санденак колхозный молодежын политический активностьшо кугемын, тудын требованийже эше утларак кӱшкӧ кӱзен. Но ялысе шуко комсомольский организаций-шамычын организационный ден политический пашашт молодежын кушкын шогышо активностьшо да требованийже деч пеш почеш кодеш. Тидын причинже теве тыште: ончыл советский молодежь улмо ӱмбачак шуко колхозлаште алят первичный комсомольский организаций уке, ятыр организаций-шамыч пеш эркын кушкыт.

Центральный Комитетын VI-шо пленумжо ялыште комсомол пашаште чыла ситыдымашым кызытак пытараш да воспитательный пашан содержанийжым саемдаш требоватла. Воспитательный пашам саемдымаште большевистский партийын Историйжым пропагандироватлымаш да тудым келгын тунеммашым организоватлымаш пеш кугу значенян лийын шога.

Комсомольский организаций-шамычын чыла пашаштым саемдымаште комсомольский документ-шамычым заменитлымаш пеш кугу верым налшаш. Тудын значенийже путырак кугу. Комсомольский организаций-шамыч тиде пашаш пеш серьезно пижшаш улыт.

Чыла комсомольский организаций-шамычын задачышт тыгай: пленумын решенийжым кажне комсомолецын сознанийышкыже шукташ, тиде решенийым илышыш пуртымашке кажне комсомолецым мобилизоватлаш.

Йошкар-Ола типографийын комсомолка-стахановкаже Эргубаева Лиза наборный кассе воктен. Паша нормым утыж дене темен шогымылан ВЛКСМ-ын юбилейже лӱмеш почет оҥаш пуртымо.

Фото М. Чуршуковын.

Кружок-шамыч пашаштым тӱҥалыныт

Токтамыж пелэ кыдалаш школ пеленсе (Шернур район) первичный комсомольский организаций пашам кодшо ий деч сайын ышта. Несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам моштен шындыме дене комсомольский организаций кок гана утла кушкын.

Кызыт новичок-комсомолец-шамыч коклаште политико-воспитательный пашам сайын шындыме. Тунемше комсомолец-шамычлан посна кружокым организоватлыме. Нуно кызыт пропагандист Иванов йолташын вуйлатымыж почеш ВКП(б) Историйым лудын лончылаш тӱҥалыныт.

Туныктышо комсомолец-шамычынат ВКП(б) Историйын Краткий курсшым ознакомитлыме кружок пашам нормальне ышташ тӱҥалын. Пропагандист Четкарев йолташ материалым усвоитлаш чот полша. Нине кок кружокышкат тунемаш коштмаш 100 процентыш шуын.

Шукерте огыл эртыше чумыр комсомольский погынымаш комсомольский организацийыште политучебым сайын шындышашлан лийын Б.-Сердеж первичный комсомольский организацийым социалистический соревнованийыш ӱжӧ да ВЛКСМ-н 20-шо идалыкше лӱмеш ӱмбакышт налме обязательстве шуктымашым 15 октябрь мартен терген налаш, школ пелен почет оҥам ыштен тыжак сай комсомолец-шамычым ончыктен шогаш, фотогазет ден пырдыж газетым регулярне луктын шогаш, чыла комсомолец - шамычым „Рвезе Коммунист“ газетлан подпискым ышташ обязатлыш.

Л. И. Казанцев.

Ленинско Сталинский комсомолын XX-шо идалыкшым сайын вашлияш

Йошкар-Ола педагогический рабфак пеленсе первичный комсомольский организаций ВЛКСМ-ын XX-шо юбилейжылан виян ямдылалтеш.

Комсомольский комитет несоюзный молодежь коклаште политико - воспитательный пашам сайын ышта. Кызыт 20 студент комсомолыш пураш йодмашым пуэныт, тидын деч посна шуко студент комсомолыш пураш ямдылалтыт.

Студент - шамыч коклагыч социалистический договорым ыштыме. Юбилей лӱмеш сылне сӱретан „Рабфаковец“ пырдыж газетым лукташ ямдылалтыт. Адак посна комсомолец-шамыч отлично тунемаш обязательствым налыныт. Налме обязательстве - шамычыштым нуно честь дене шуктат.

Микуш.

СТРЕЛКОВЫЙ КРУЖОК ПОЧЫЛТО

Марийский педрабфакыште (Йошкар Ола) шукерте огыл стрелковый кружок почылто. Кружокышко шӱдӧ еҥ утла возалтын. Комсомолын 20-шо идалыкшылан стрелковый кружок член-шамыч чылан „Ворошиловский стрелок“ значокан лияш мутым пуэныт.

Н. Яшкуич.

ГИТЛЕР ЧЕХОСЛОВАЦКИЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫМ ЙӦРШЕШ ПЫТАРАШ ТЫРША

ЖЕНЕВА, 1 октябрь. Женевыште улшо увер почеш, Чехословакийлан польский ультиматумым пумаш Гитлерын ончылгоч шонен ямдылыме провокацийже лийын шога. Тиде чехословацкий государствым йӧршеш пытарашлан условийым ышташ шонен лукталтын.

Тиде заявлений тыште налме тыгай сведений дене пеҥгыдемдалтеш: германский фашизмын руалтен налме Австрийын территорийыштыже чехословацкий государстве гыч Словакийым ойырышаш верч „движений“ организоватлалтеш. Венаште лекше „Нейе фрейе прессе“ газетын увертарымыже почеш, Венаште илыше „словак-шамыч“ „демонстрацийым“ ыштеныт да Словакийым шупшын налшаш верч вооруженный кучедалмашлан легионым организоватлаш решенийым луктыныт.

Берлинышто антивоенный листовко-шамыч

Германий гыч сведенийым налме почеш, 27 сентябрьыште йӱдым пычкемышалтме жапыште Берлин олаште шуко антивоенный листовко-шамычым пижыктылме ыле. Тидлан лийын олам пычкемышеш кодаш огыл манын приказ лукталтын.

СОВЕТ УШЕМЫШТЕ

Луатик союзный республиклаш перелет тӱҥалын

29 сентябрь эрдене Московский аэропортеш союзный республик столицылаш кугу круговой перелетлан старт пуалтын.

Перелет ВЛКСМ-ын 20-шо идалыкше лӱмеш Гражданский Воздушный флот Московский Управленийсе комсомолец - пилот - шамыч группын инициативше дене эртаралтеш.

Перелетышто 10 комсомолец участвоватла. Нуно аэрофлот комсомольский организаций - шамычын пашаштым да самолетный парк ден аэропорт-шамычын шыже-теле навигацийлан ямдылалтмыштым проверятлаш заданийым налыныт.

7 часат 04 минут эрдене скоростной пасажирский „ПС-89“ самолет мӱндӱр корныш стартоватлен. Кум часат пелыште 725 километрым каен, Минский аэродромыш волен шинчын.

Умбакшым перелетын маршрутшо Киев—Тбилиси—Ереван—Баку гоч кая, тушечын Каспиский теҥыз коч Ашхабадыш, тылеч вара Сталинабад—Алма-Ата—Фрунзе—Ташкент—Москваш. Юж корнын кужутшо—9.625 километр.

Перелет 13—14 кечышке шуйна.

Украинысе колхозлашке 100 тӱжем единоличник пурен

Украинысе колхозник-шамычын зажиточный илышышт эреак виян шогымаш единоличник-шамычым колхозыш пураш тарватен. 1938 ий первой пелийыште республикысе 100 тӱжем утла единоличный кресаньык озанлык колхозыш пурен.

Скороходовец-шамычын у сеҥымашышт

Ленинградысе „Скороход“ фабрике сентябрьский программым сеҥымаш дене темен. План почеш 1.702 тӱжем мужыр олмеш 1.725 тӱжем мужыр обувьым ыштен лукмо. Тений фабрик планым тылзе еда эртарен темен. 9 тылзыште 16.694 тӱжем мужыр обувьым пуэн, тиде кодшо ийысе деч 1.663 тӱжем мужырлан шукырак.

„Родина“ самолет нерген увертарымаш

1 октябрьыште „Родина“ самолетым мумо огыл. Кычалмым кызытат чарныме огыл.

МЕМНАН ПРОПАГАНДИСТ ПРАВ МО?

КОМСОМОЛЬСКИЙ КРУЖОКЫСО СЛУШАТЕЛЬ-ШАМЫЧЫН ПИСЬМАШТ

14 сентябрьыште комсомольский кружокын занятийыштыже ме ВКП(б) Историйын первой главажым тунемна.

Народник-шамыч нерген йодышым лончылаш тӱҥалмына годым, пропагандист Кладько Д. М. мланна, народник-шамыч эн тӱҥалтыш гычак меньшевик, утопист да калык тушман-шамыч улыт ыле, манын каласыш. Степан Халтурин да моло-шамычат тыгаяк ылыч мане. Туштo мемнан кокла гыч икте, Степан Халтурин меньшевик да тушман лийын огыл, а кугу революционер ыле, манын репликым кудалтыш. Слушатель Шевченко каласыш: тудо жапыште народник-шамыч меньшевик, утопист да тушман лийын огытыл, а нуно революционный движенийыште пашазе классын ведущий рольжым йоҥлыш недооценивatленыт. Народник-шамыч пашазе классым шинчен огытыл, нуно главный революционный вийлан крестьянствым шотленыт, нуно крестьянский бунт-шамычым ыштыме дене кугыжан властьым сӱмырал кудалташ тӧченыт. Тидлан лийынак крестьянский вургемым чиен, революционный интеллигенций ялышке каен, мане.

Тунам пропагандист Кладько каласыш: „Те ниможат огыда шинче,—шып лийза да шинчыза. А те комсомолец-шамыч, Шевченко гай-шамычлан отпорым пуашда кӱлеш".

Пропагандист Кладько кугу йоҥлышым ыштен манын, ме шотлена. Ме комсомольский школышто тунемына, санденак мемналан умлыдымо чыла вопрос-шамычым лончылышаш улына. А пропагандист Кладькон занятийыште шке шонымашым нигунамат каласаш ок лий.

Занятий 2 час лиеш, тиде жап гыч пелыже наре моло нерген ойлашлан кая. Кладько эреак книга да журнал гыч гына лудеш, занятийлан ок ямдылалт. Комсомолец-шамычым тыгай занятий ок удовлетворитле. А ме ВКП(б) Историйым отлично тунеммына пешак шуэш, но тыгай пропагандист дене тунемын огына керт.

Умландараш йодына—народник шамыч эн тӱҥалтыш гычак меньшевик, тушман да утопист шамыч лийыныт мо, кунам нуно тыгай лийыныт? Пропагандист Кладькон ойлымыжо семын, Степан Халтурин меньшевик лийын мо?

ВКП(б) Историйым тунемме комсомольский кружокын слушательже-шамыч **Шевченко А. А., Стариков Г. К., Лузгин В. И.**

Северо-Донецкий кӱрнӧ корнын Сватово станцийже, корнын 7-ше дистанцийжын конторжо.

* * *

Шевченко, Стариков, Лузгин йолташ-шамытын увертарымышт гыч раш пале: Сватово станцийсе комсомольский организацийыште ВКП(б) Историй тунеммашым путырак оҥчылгоч да вредный вашкымаш дене тӱҥалме. Пропагандистын невежда улмыжо коймек занятийым тӱҥалаш йӧршынат ок лий ыле.

Д. Кладько шке невежествыжым унтер-пришибеевский йӧн дене петыраш тӧчен. Тудо вопросым чын умландарен кертын огылат, слушатель-шамычлан шып лияш кӱштен да умбакыжым лончылымашым чарен. Пропагандистын задачыже—умландараш, а командоватлаш огыл, убеждатлаш, а приказыватлаш огыл. Д. Кладькон унтер-пришибеевский поведеньыже пеш пеҥгыдын осудитлымашым заслуживатла.

Народник-шамыч нерген ӱчашымаште вара кӧ права улмаш?

„Народник-шамыч эн оҥчычак меньшевик ылыч мо?",—манын йодмаш йӧршын йоҥылыш, вет народник ден меньшевик-шамыч тӱрлӧ течений лийыныт. Меньшевик-шамыч—оппортунистический течений, тудо социал-демократический партийыште 1903 ийыште лектын. Народник-шамыч—эсер шамыч партийын предшественникышт улыт, нуно социал-демократий радыш нигунамат пурен огытыл. Тудыжынат, тидыжынат общийышт тыште: нуно коктынат мелкобуржуазный течений улыт, ВКП(б) нунын ваштареш кучедалмашеш шочын да пеҥгыдемын.

ВКП(б) Историйыште народник-шамыч нерген теве тыге ойлалтеш:

„Угнетатель-шамыч классын посна представительже-шамычым революцийлан пайдадыме пуштедымаш дене народник-шамыч шемер-шамычын вниманийыштым угнетатель-шамыч класс ваштареш кучедалмаш деч кораҥденыт. Нуно пашазе класс ден крестьянствын революционный инициативше да активностьшо вияҥшашым тормозитленыт.

Народник шамыч пашазе класслан революцийыште шкенжын руководящий рольжым умлаш мешаеныт да пашазе классын самостоятельный партийже ыштышашым кучен шогеныт.

Сандене Российыште марксизм народничестве вашатареш кучедалмашеш гына кушкын да пеҥгыдемын кертын".

Но тиде чыла народник-шамычым, тудо шотыштак Степан Халтуринымат, „калык тушман" манын ойлышо Кладько семын вопросым простойын оҥчышаш нерген ок ойло. Марксистский группо-шамыч шочмо деч ожно Российыште народник-шамыч революционный пашам ыштеныт. Теве мутлан Степан Халтурин тудо жапыште, ик кугу революционер ыле. 1878 ийыште Петербургеш „Северный Союз русских рабочих" кружок организоватлалтын. Тидым Степан Халтурин организоватлен. Тиде союз пашазе стачкылаште участвоватлен, тудым вуйлатен. Кугыжан правительствын союзым шалатымыж деч вара народник-шамыч Степан Халтуриным пашазе кружок организоватлыме деч чареныт да революционный движенийлан вредный паша дене—индивидуальный террор дене заниматлаш заставитленыт. 1882 ийыште Одесский прокурор Стрельниковым пуштмаште участвоватлымыжлан Степан Халтуриным кугыжан правительстве казнитлен.

80 ден 90 ийлаште („Народная воля" партийым шалатыме деч вара тунамак) народник-шамыч кокла гыч шукышт индивидуальный террорышто неудачыш логалмыш дене, кугыжан правительстве вашатареш революционный кучедалмаш деч отказатленыт. Тунамсе народник-шамыч власть ден келшыме нерген ойлаш тӱҥалыныт, тыге нуно кулачествын интересыжым защищатленыт. Ленин 1894 ийыште возымо шкенжын „Что такое „Друзя народа" и как они воюют против социал-демократов" замечательный книгаштыже народник-шамычын подленный тӱсыштым йӧршын разоблачитлен, Ленин нуным калык вашатареш кайше, калыкын фальшивый друзяже улыт манын, ойлен...

Народник-шамыч утопист лийыныт мо? Да, нуно утопист лийыныт...

Народник шамыч тыге шоненыт: пуйто Российыште капитализм кушмашым „кучаш" лиеш, пуйто крестьянский община гыч социализм шкеак шочеш, тулеч молат. Народник-шамычын тиде утопический шонымашышт вашатареш Российыште марксист-шамыч пеш чот кучедалыныт.

Чыла кӱшнӧ каласыме гыч пале, кружокын слушательже-шамыч Шевченко да молат народник-шамыч нерген мучашыш шумеш умлен налын огытыл...

А пропагандист Д. Кладько, слушатель-шамыч деч шагал умлымашыже дене нунылан чын умландарымашым пуэн огыл. Сандене тудын тыгай пашаже комсомольский организацийыште поснак лончылмашым заслуживатла.

„Комсомольская правда" газет гыч кӱчыкын.

Иошкар-Ола лесозаводысо пашазе-шамыч ВКП(б) Историйын Краткий курсшым лудыт. Фото М. Чуршуковын.

ВЛКСМ радамым куштымашым да пеҥгыдемдымашым райком-шамычлан сайын вуйлатыман

Совет Ушемысе молодежын кугу исторический пайремже—ВЛКСМ-н XX идалык кечыже мартен жап шукак кодын огыл. Тиде кугу пайрем кечын Ленинско-Сталинский комсомол коло ий коклаште ыштыме пашажым да кучедал толмыжым итогла.

Коло ий коклаште комсомол Ленин—Сталин партийлан преданный улмыжым оҥчыктен, партий вуйлатыме почеш социалистический строительствыште активный участвоватлымыже дене советский калык да эн оҥчычак молодежь велым кугу доверий ден уваженийым завоеватлен. Садланак молодежь Ленинско-Сталинский комсомол радамыш уло кумылжо дене пура.

Туге гынат, южо райкомол ден нунын секретарьышт-шамыч комсомолыш пуртымашым пеш начар вуйлатат. Теве Косолоп райкомол август тылзыште комсомолышко вылажат 11 еҥым велэ пуртен, а 1 гыч 10 сентябрь коклаште ик еҥымат пуртен огыл. Пектубай райкомол 1 гыч 10 сентябрь коклаште ик еҥымат пуртен огыл да 10 гыч 20 сентябрь коклаште 13 еҥым велэ пуртен. Тыгак 20 сентябрь мартен Роҥго районысо организацият 9 еҥлан, Кырык-Марий район организацият 11 еҥлан велэ кушкыныт.

Молодежь коклаште комсомолыш пураш шонышо оҥчыл еҥ-шамыч шукын улыт. Но нуно комсомолыш пураш кузе оформитлалташ—огыт шинче. Комсомольский организаций-шамычын тиде шотышто кӱлешын полшен шогымашыт уке.

Несоюзный молодежым комсомолыш шупшын шогымо шотышто открытый комсомольский погынымашым чӱчкыдынрак эртараш, тушко несоюзный молодежым ӱжын, нунын дене ВЛКСМ историйым, устав ден программым обсуждатлымашым организоватлаш кӱлеш. Комсомолын оҥчылно шогышо задачыже нерген да Ленин-Сталин партийлан преданный улмым практикыште оҥчыктен шогышо рвезе еҥ-шамычым комсомолыш пуртымо нерген вопросым шындыман.

Национал ден ӱдыр-шамыч коклаште районласе комсомольский организаций-шамыч пашам кӱлеш семын ыштен шогымашышт уке. Ӱдыр-шамычым комсомолыш шупшмо пашам кызыт чот вияҥдыман. Ӱдыр-шамыч ден лӱмын погынымаш-шамычым эртарылын, тушак интересоватлыше вопрос-шамычым шындыман.

ВЛКСМ-н юбилейже мартен коджо жапыште ВЛКСМ райком шамыч эн оҥчычак шке организаций-шамычым кумытымо да пеҥгыдемдыме шотышто пашам чот ыштышаш улыт.

Ленинско-Сталинский комсомол шкенжын XX идалык пайремжым шке радамжым пеҥгыдемден, вредительствын последствийым йӧршеш пытарен вашлияш кӱлеш. **А. Ласточкин.**

Комсомолец-шамычын пӧлӧкышт

„Путиловец" колхоз пеленсе комсомольский организацийысе комсомолец-шамыч (Косолоп район) ВЛКСМ-ын XX-шо идалыкше лӱмеш конкретный обязательствым налыныт. Комсомолец Гаврилов Иван колхозный производствыште паша нормым утыж дене темаш мутым пуэн ыле. Тидым Гаврилов йолташ шуктен толеш: паша нормым 135—140 процентлан тема.

Тыгак комсомолец-шамыч Попов Иван РКШ-ын счетоводный отделенийжым „отлично" тунем пытараш, письмоносец Калугин Николай кажне колхозниклан ик экземпляр газет гыч шараш пумо мутым шуктен шогат. **А. Потаев.**

ХАСАН ЕР ВОКТЕНЫСЕ ГЕРОИЧЕСКИ КРЕДАЛМАШ ЭПИЗОД-ШАМЫЧ

37 самурайым руэн

Хасан ер районысо кредалмаш жапыште боец, командир да политработник-шамыч кугу героизмым ончыктеныт. Кредалмаште участвоватлыше-шамыч шуко эпизод-шамычым каласкалат. Заозерный ӱмбалне 6 августышто виян кредалмаш лийын, японец-шамычым йӧршеш шалатыме да советский территорий гыч луктын кудалтыме ыле. Тиде кечыште Заозерный верч кредалме годым конный взводын тале командирже Зырянов йолташ храбрын колен.

Тале кавалерист родиным аралышаш верч кредалмашке кугу желаний дене каен. Тудо атакыш илын каяш желанийым ончыктен пуэн. Зырянов йолташ примерный, дисциплинированный, сверхсрочный командир ыле. Шӱшкылтшӧ тушман-шамыч деке кугу ненависть да родинам йӧратымаш—тыгай шонымаш Зырянов йолташын эреак ушыштыжо лийын. Ик кидышкыже пистолетым, весышкыже клиным налын, „Сталинский Конституций верч", „Сталин йолташ верч", тыгай мут дене тудо самурай ваштареш каен.

Теве лу дене керылтше самурай-шамыч тудым окружитлат. Чыланат нуно йол гыч вуй марте вооруженный улыт. Пенгыде чонан Зырянов йолташ нуным чылаштымат тӧрлен опта. Тудо пурлашке да шолашке ковышта румо семын нуным руа. Атаке жапыште кумлошым самурайым тудо руэн. 38-шым руаш ямдылалтын ыле, но тиде жапыште тушманын шакше пуляже колмашлан логалын. Тале воинын шокшо шӱмжӧ кырмым чарнен Зырянов йолташ уке лийын, но тудын нерген шарнымаш курымеш илаш тӱҥалеш.

И. Степной.

(„На защиту родины", 21 №, 1938 ий 29 август.)

Сӱретыште: Хасан ер. Ер вес могырышто Заозерный сопко коеш.

КОМСОМОЛЕЦ РОКОВЫН ИНИЦИАТИВЫЖЕ

Заозерный кӱкшакашке атакым ыштыме жапыште отделений командир комсомолец Роков колонын ончыл радамыштыже ыле. Тудо кредалмаште путырак кугу смелость ден решительностым, выдержке ден инициативым проявитлен.

Шыде орудийный ден пулеметный тул йымач Роков противник дек пеш лишкак нушкын миен да тудын ӱмбак гранатым кышкаш тӱҥалын. Куштo изиш нелырак шижалтын гынат—тудо чыла вере лийын. Винтовко да пулемет гыч, пистолет да гранат дене Роков японский самурай-шамычым громитлен. Пуля тушманлан тура логалын. Отделенийын чыла боецше-шамыч шке командирыштын примерышт почеш каеныт. Шке командирыштын эре ончылно улмыштым ужын, нуно тудым чот поддержатленыт, советский мландым пурышо бандит-шамычым шалатен пытареныт.

Отделений командир комсомолец Роков боевой ден политический подготовкышто армийыш толмыжо кече гычак отличниклан шотлалтеш. Тудын отделенийже—частьыште первой. Хасан ер вокген кӱкшакасе кредалмаште Роков командир-комсомолец лӱмым тичмашын оправдатлымыжым эше ик гана ончыктен.

С. Трифонов.

(„На защиту родины" газет, 16 №, 1938 ий 22 август.)

ШКЕТЫН

Группо японец-шамыч дене окружитлалтын.

— Лейтенант Курдюковлан вашке донесенийым ышташ кӱлеш,—лейтенант Шелотин связной Касьяновлан приказым пуа,—те шкенан-шамыч дек кеч кузе гынат кайшаш улыда.

— Есть, шкенан-шамыч дек кеч кузе гынат каяш,—четко да уверенно Касьянов повторитла.

Касьянов шкенжын „Еремей" имне ӱмбакше шинчын донесений дене мардеж семын писын кудалеш. Минут гыч связной самурай-шамыч дене авыралтын. Боец ок ӧр, тудо имньыжым тучын колта да тушман ваштареш кудалеш, шкаланже корным почеш. Японец-шамыч храбрый боец деч корангын, тудым винтовко гыч да пулемет гыч шолем семын пуля дене леведаш тӱҥальыч. Имне йӧрлеш, но родинын верный патриотшо ок ӧр. Тудо куржеш, пурла кидше дене шӱм кырыме вержым кучен... Ваштарешыже офицер. Ик жап шып лиймеке сигнал почеш точно пистолетым виктарен—лӱлтмаш икте почеш весе алмашталтын. Мутный ончалмаш дене японец красноармеец ӱмбак ончалын да вешалке гыч платье семын волен вочмыла, туртын мланде ӱмбаке волен возын.

Касьяновын шинчаже йылгыжале да чурийже ырен каймe дене йошкаргале. „Скотине пытыш..." Мыняр вийже ситен, тудо ончыко куржын. Шижде гызе связнойын йолжо воктенак, тушманын снарядше пудешталтын. Боец йӧрлын, но шикш ден пурак эртен каймеке Касьянов тыште уже лийын огыл. Тиде жапыште тудо лейтенант Курдюковлан донесенийым передаватлен.

Лейтенант Курдюков йолташ кредалмашеш ранитлалтын, тудо госпитальыште кия. Красноармеец Касьянов тудлан письмам колтен:

„Командир йолташ,—Касьянов воза,—японский бандит-шамыч дене кредалаш первой мланна логалмылан мый гордитлем, тиде мланна кугу честь да пиал. Мыйын боевой йолташем „Еремей" тушманын пуляже дене пытен да мый ынде тыйын „Заяц" имнет дене коштам. Эмлымаште улшо чыла боец-шамычлан передаватлаш йодам: ме шкенан границым пенгыдын аралена. Те вашке тӧрланеда да шкендан боевой верышкыда пӧртылыда, манын ӱшанем. Пусть японский самурай-шамыч мемнан советский мландыш пурышт, но нуно тугак беспощадне пытаралтыт, кузе Заозерный кӱкшакасе кредалмаште пытаралтыныт".

Храбрый, отважный связист Касьянов йолташым командований правительственный награде дене наградитлаш палемден.

П. Мусинов.

(„Тревога" 198 №, 1938 ий 27 август.)

Батарей самурай-шамычын батальонжо ваштареш шоген

Тиде мондыдымаш августовский кечылаште лийын. Сопко вес вел гыч шыде мардеж пуаш тӱҥалын, мемнан велышке шем пылым поктен.

Йӱдым, осал янлык семын, японский налетчик-шамыч мемнан границе гоч нушкыныт. Лу наре пограничник да нунылан полшаш миише ик мыняр боец-шамыч ваштареш шуко енган захватчик свора лиемын. Орудий-шамыч мӱгыреныт, снаряд-шамыч пудештыныт да Советский мландыш булно пулям кышкеныт. Шагал енган боец-шамычлан японский самурайын шуко енган бандыже ваштареш кучедалаште пеш кугу нелылык логалын.

Но вот мемнан могыр гычат лӱймӧ йӱк шергылте. Шола флангыште кок пушко-шамыч мӱгыралтышт. Тиде лейтенант Жучков тушман пехотын батальонжо ваштареш лӱйылдаш тӱҥалын. Младший командир-комсомолец-шамыч Антоненко ден Кудаеват шке орудийышт гыч пеш тура лӱят. Наглый самурай-шамыч проволочный заграждений дек нушкын толыт. Туштак лейтенант Жучков самурай-шамыч ваштареш уло вийже дене кержалте. Японец-шамычын эше лишкырак толаш тӱҥалмышт годым лейтенант Жучков пулемет гыч лӱяш тӱҥале. Самурай-шамыч ӧрмалгышт, лап возыч.

Кредалмаш ик мыняр час шуйна. 16 артиллерист-шамыч тушманын пӱтынь батальонжо ваштареш шогат.

— Йолташ-шамыч, ик ошкылымат шенгек огына чакне! Тушман садак пытаралтшаш!—Жучковын йӱкшӧ чарныде йонгалтеш.

Противник койын лишемеш. Нуно ружейный гранат-шамычымат луктaш тӱҥальыч. Навотчик Белов ранитлалте. Но родинын защитникше-шамыч нигунарат лӱдмашышт уке, чыланат шкеныштын тошто верыштыштак, ончычсо семынак тушман-шамычым героически кырат. Шырпын шалатыше артиллерийский ден пулеметный тул тушманым мланде воктек пызыралын. Бандитский ратшамыч кажне минутыштo шуэмыт, но шуэмшыштат героический артиллерист-шамыч деч лу пачаш нуно шукын улыт. Самурай-шамыч, эн осал хищный янлык семын, социалистический родинын лӱддымо защитникше-шамыч ӱмбак кержалтнешт. Но пограничник-шамычын виышт кугу. Элын лӱддымӧ эргыже-шамыч шке шочмо мландыштым чот аралат.

Лейтенант Жучков кредалмашым вуйлатыме годымак шкежат пулемет гыч лӱя.

Кредалме жапыште нимогай ӧрмашат уке. Тушманым шалаташ, наглый авантюрист-шамычлан ушым пурташ—теве кажне боецын шонымашыже. Жучков вуйжо ранитлалтмым да шӱргыж мучко шокшо вӱр йоген волымымат шижын кертын огыл. Водител комсомолец Сафронов командирын ранитлалтмыжым ужынат, писын гына бинтым налын да перевязкым ыштен. Командир пулемет деч ойырлыде лӱен да командоватлен.

Противник кугу йомдармаш дене гынат, ончыкак нушкаш тӧчен.

— Пока илем гын, патронем лиеш гын, нине гадшамычым ом пурто!—Жучков ойлен.

А патрон эре шагалемын да шагалемын. Патронлан колтымо ен толын шуын огыл. Пулеметлан ик диске утларак гыч велэ кодын. Но Жучков ӧрын огыл. Тудо пытартыш снаряд ден пытартыш патрон кодмешке кредалаш решитлен. Теве Сергеевын пулеметшым пудыртышт. Тудын пулеметшо гыч патрон-шамыч Жучковлан пуалтыт.

— Йолташ-шамыч, родина верч, великий Сталинский Конституций верч колена гынат огына чакне,—Жучков боецше-шамычым мужестве ден храбростьыш ӱжеш.

Орудий гыч лӱмӧ йӱк утыр-утыр шуэмеш. Снаряд пытен. Орудий-шамыч шыпланыныт. Но боец-артиллерист-шамыч чытыраш ышт тӱҥал. Нуно орудий вокген возын да винтовко гыч лӱяш тӱҥальыч.

Орудий воктен колаш, но тушман-шамыч деч ик ошкылланат чакнаш огыл—родинын патриотшо шамычын шонымашышт тыгай.

Кредалмаш кужун шуйнен. Ранитлалтше командир Жучковын вуйлатыме артиллерист-шамыч тушман ваштареш пенгыдын шогеныт. Тушманын атакыш кержалташ тӱҥалмыже годым сопко-шамыч шенгечын куанен, виян „ура!" кычкырымаш шергылте. Герой-артиллерист-шамыч дек подкреплений лишемын.

Тушман паникыш логалын да шенгеке чакнен.

(1938 ий 5 сентябрьыште лекше, 26 №-ан „На защиту родины" газет гыч).

ЙОШКАР АРМИЙЫШ КАЕМ

Чеверын, те, колхозник-влакем.
Чеверын, йӧратыме поро тангем.
Чеверын, изай, ача да авай.
Чеверын, шӱжар, тыйат кувавай.
Чеверын пеледше колхозный ялем,
Пагалыме чодра, кумда пасуэм.
Тачеш те чеверын кодса чыланат;
Кок ий гычын мые мӧнгеш пӧртылам.

Пеледше элемым куанен ончалам,
Шке шинчам дене чыла мый ужам:
Умбаке шуйналтын кия колхоз нур,
Пашаште йонга колхозникын мур.
Вурс имне—трактор шергылта
пасунам,
Величавый комбайн пога шурнынам.
Коеш моткоч сылнын гӱжланыше
чодра:
Кож, пӱнчӧ да нулго, тыгак куэрла.
Коеш чылт посто гай кумда олыкна,
Пеш нугыдо шудо—чыла колхознан.
Чудесный ялнаже коеш пеш сӧрал,
Калыкем, тый мом гын ужат,
ончалал:
Дворец гай йӧршешак коеш клубна.
Шенгелныже чаплын кушкын садна.
А уна, умбалне, у школым ужат.
Мемнан йоча-шамыч вет тыште
лӱшкат.
Шӧран ушкалнан сай вӱтаже коеш,
Туштак мӱндыр огыл ерна йылгыжеш.
Ужат, уна шукын каят муро ден
Колхазник-влакнаже пашаш
йывыртен.
Могай чапле лийын мемнан илышна,
Чылан ынде ме улан улына.
Вӱта тичак вольык, кинде—лар тич.
Шорташ ожсо гане нигe огеш шич.

Ужам мый куатле пеледше элнам.
Лӱшкат пашайӱк ден завод, фабрикна,
Пуат элналанже машиным—чылам,
Полшат пояндыкнам шукемдаш пеш
виян.
Сталинград гыч тӱжем ден лектеш
тракторна,
Саратов мланна комбайным пуа.

Шочеш Москваш, шочеш Горькиеш
Автомобиль. Элна мучко мурен
кудалеш.
Богатырь гай паровоз кая—ужына,
Луганск, Мытищи пуэнытмланна.
Ленинград, Свердловск иза шолыла
Мо кӱлешым колтат шке элыштлан.
Шем шӧртньӧ[1]) дене чапештын Баку.
Кунар тыгай верым муна угыч уым!
Кумда да поян тиде шочмо элна,
Чыла тиде советский айдемын—
мемнан!
Элна теве тиде—чудесный сад гай.
Пураш тӧчен тышке япон-самурай.
Монденыт улмашын агрессор тӱшка,
Кузе коло ий ожно нуным ме
кырышна.
Мланна сар огеш кӱл. Ме мир верч
шогена.
Но шкенам аралаш эре ямде улына.
Мланна ен мланде ок кӱл нигунар.
Но тушманлан мемнан мланде ок
логал нигунар.
Виян Йошкар Армий, виян Йошкар
флот—
Теве тиде мемнан мирный оплот.
Кӱлеш гын, Йошкар Армий дене
пырля
Миллион совет калык эл верч тарвана.
Улна чылан ямде! Мемнан кукшо
тар!
Вашмут мемнан икте—ударлан удар

Мыят каем таче Йошкар
Армийышкем
Эл верчын Лагода Семон[2]) гай шогем.
Чеверын тачеш, йолташ-шамычем.
Чеверын, улан колхозник-влакем.
Ыштыза пашам, виянза, уланза,
Шурным те чаплын ӱден, поген
налза.

Ме мирный пашам аралаш тӱналына.
Чеверын тачеш кодса чыланат!

Макс Майн.

[1]) Шем шӧртньӧ—нефть.
[2]) Лагода Семен—герой пограничник.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММЕ

НЫЛ ДЕРЖАВЫН МЮНХЕНЕШ ЛИЙШЕ КОНФЕРЕНЦИЙЫН РЕШЕНИЙЖЕ

Чемберлен, Даладье, Муссолини ден Гитлер коклаште Мюнхенеш лийше переговор 30 сентябрьыште пытен. Англий, Франций, Германий ден Италий келшымашым ыштеныт. Тиде келшымаш почеш немецкий калык утларак улман Судетский областьын районлаже гыч чехословацкий войскам 1 октябрьыште луктын нангаяш тӱнгалман да 10 октьябрлан войскам йӧршеш нангаен шуктыман. Немецкий калык шагал улман моло районлаште плебисцит нерген вопросым международный комиссий решитла. Тиде комиссияк Чехословакийын у границыжымат определитлаш тӱнгалеш. Комиссий составыш Германийын, Францийын, Английын, Италийын да Чехословакийын представительышт пурат. Судетский областьым германский войскан оккупироватлымашыже ныл прием дене шукталтеш. Плебисцит эртарыман районлашке международный войска пурталтеш, тудо тушан плебисцит пытымеш кодеш. Чыла районлаште плебисцит ноябрь мучаш марте лийман.

Чехословацкий правительствылан военный ден полицейский обязанностьым шуктен шогаш желатлыдыме чыла судетский немецым тиде обязанность деч ныл арня срокышто утарыман. Тиде срокыштак чехословацкий правительство политический мотив дене судитлыме чыла судетский немецым утараш обязыватлалтеш.

Англий ден Франций провоцироватлыдыме агрессий лийме годымлан Чехословакийын у границыже гарантироватлымашым шке ӱмбакышт налыт. Германий ден Италий шке могырышт гыч Чехословакийын у границыжым гарантироватлаш сӧрат, но польский ден венгерский меньшинство нерген вопросым урегулироватлыме деч вара гына.

Келшымашым чехословацкий правительствылан пумо.

Чехословацкий правительстве Мюнхенский конференцийын решенийжым принимАтлен.

● ——— ●

Первенстволан футбольный розыгрыш

30 сентябрь гыч 3 октябрь марте Йошкар Оласе физкультурный общественшамычын футбольный командышт футбол дене первенстволан соревноватлышт.

Тӱнгалтыш кечыште II-шо „Динамо" команде ден ял озанлык коммунистический школ команде модыч. Модмаште 9:3 счет дене „Динамо" команде сенгыш.

Тудо кечынак 1-ше „Спартак" команде ден „Учитель" команде модыныт. Модын пеш скучныйын эртыш. Матч шукыжым „Учитель" команде велыште лийын. „Учитель" команде ямдылалтде модмыжлан „Спартак" команде тудым 9:0 счет дене сенгыш.

Тидын мӧнгӧ педагогический институт команде ден лесорабфак команде модыныт. Модыш 1:1 счет дене пытыш.

1 сентябрьыште „Медик" стадионеш II-шо „Спартак" команде ден „Медик" футбольный команде вашлийыч. Модыш моло команде деч интересныйрак эртыш. „Медик" команде „Спартак" командым 2:1 счет дене сенгыш.

СТУДЕНТЧЕСКИЙ СПАРТАКИАДЫН ИТОГШО

20-27 сентябрьыште Йошкар-Ола пединститутышто факультет-шамыч коклаште студентческий спартакиаде эртаралте. Спартакиадыште 100, 500, 1000 метр коклаш курыталмаш, кужут ден кӱкшӱтыш тӧрштылмаш, дискым, гранатым кышкымаш, адак баскетбол да футбол дене модмаш лиеден.

Чумыр итог почеш спартакиадыште первой верыш литературный факультет, кокымшо верыш биологический факультет лектыныт. Нуно спартакиадылан кече еда тренироватлалтыныт. А физико-математический да исторический факультет-шамыч спартакиадыш чылт ямдылалтде лекмыштлан, пытартыш—3 ден 4-ше верым налыч.

Спартакиадыште сай результатым ончыктышо посна физкультурник-шамычым пӧлӧклымӧ.

Антонов Ивук.

Германский фашизмын лушкыдо тылже

Германийыште кызыт военный маневр-шамыч эртаралтыт. Иностранный печатьын сведенийышт почеш тиде маневрыште 1.800.000 енг участвоватла. Германский маневр-шамыч сарын репетицийже лийын шогат. Ончыкташ кӱлеш—Германский армийын кугу вийже маневрым Чехословакий дене ушалтше пограничный районышто эрталтеш.

Шӱдӧ тӱжем дене енгшамыч кызыт Германийыште военный укреплениййым ыштымаште улыт. Германский власть-шамыч укрепленьым поснак западныште, Франций лишнысе границыште ыштат.

Германийын шемер массыже кызыт мировой империалистический сар ийлаште илыме семынак йорлештмаш ден лишенийым чыта. Германийын промышленностьшо танк, самолет, пушка да моло военный снаряжений-шамычым массовый лукмаш дене темын. Элыште военный промышленностьлан сырье ок сите, тиде сырьем границе вес могыр гыч налаш логалеш. Германский казна эреак начарештеш.

Улшо сырье военный кӱлешлан кая, а продовольство армийын мобилизационный складшым тема. Кочкыш продукто да калыкын чот налме предметшамыч суррогат - шамыч манме гыч ышталтыт. Ӱй олмеш потребитель пеш начар качестван маргариным, сӧсна шылан колбаса олмеш древесный опилке дене ыштыме „колбасам", налеш. Кинде шуко примес дене кӱешталтеш. Ткань-шамыч хлопок але меж гыч огыл, а пу массе гыч ямдылалтыт, тыгай ткань-шамыч вашке лыжгаен пытат.

Германский населеньын кумда слойжо кочмаште чыла тӱрлӧ лишенийым чыта. Тудланак продукт ден калыкын чот налме предмет-шамычын качествышт эре начаремеш, а нунылан ак эреак кӱза.

Пашазе-шамычым фабрик ден заводыш пенгыдемдыме да нуно шке шонымыштым семын паша верыштым вашталтен огыт керт. Тидым кучылтын капиталистшамыч предприятийлаште паша условийым тӱрлӧ семын шыгыремдат.

Германийыште пашадыме пеш шуко. Фашистский власть-шамыч тиде фактым тӱрлӧ семын петырат. Но иностранный печатьын данныйышт почеш Германийыште пашадыме 2 миллион ен нарыш шуэш.

Ялыште фашист-шамыч кресаньык-шамычлан шке продуктыштым пеш изи ак дене капиталистический кугу закупочный организацийлан ужалаш обязатленыт. Богач-торговец-шамыч кресаньык-шамычым толат. Кресаньык-шамычын продуктым потребитель деч весылан ужалаш тӧчымышт лан нуным арестоватлат, нунылан кугу штрафым пуат.

Батрак-шамычым помещик-шамычын имениййышт закрепощитлыме. Фашист шамыч батрак-шамычым кырен наказитлаш восстановитленыт.

Германский калык шинча: фашизм—тиде шужымаш да сар. Германский калыкын кумда слойжо вӱран фашизмдек ненавистьше утларак да утларак авалта.

Кызыт фашист-шамычын всеобщий сарым ылышташ ямдылалтмышт годым германский фабрик ден заводлаште фашизм ваштареш пашазе-шамычын выступленийышт эртаралтеш. Тыгай выступатлымаш Берлиныште, Рейнский областьысе, Гамбургысо, Лейпцигысе да моло предприятийлаштат эртаралтын.

Германский армийыште палочный дисциплине ден службын нелэ состояниййылан келшыдымаш кушкеш. Армий гыч салтак ден младший командир-шамычын дезертироватлыме случайышт чӱчкыдемеш.

Германский фашизмын тылже лушкыдо. Фашистский сар ылыштыше-шамычын тылыште калыкын шыде волнаже кушкеш.

И. Борисов.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—784. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.